

confortantur et turbant certionant et suspecti sunt. Bene igitur iob ex pso-
na cristi dicit si bene ridebam ad eos
non credebant quod redemptori nostro
quasi accidenti non credimus dum mis-
erisiam commiserantibus et gratias fa-
uoris eius accipimus et tamen adhuc sub-
eius iudicio de nostra infirmitate titu-
bamur. hxc gre. **P** Et quamuis
corda bonorum stant turbata propter iudi-
cium. tamen in ipso timore positi reuocant a-
nimu ad dona que a domino preperunt et
per hunc in spe solidantur. Quod idez bea-
tus gre. xvi. mora. restatur sic dicens
Non secuta sed turbata sunt corda bo-
norum. quod dum futuri examinis pondus con-
siderant. quietem hic habere non appet-
tunt tamen inter ipsa timoris supplitia ut
seipos solatione refoueat inter hoc
quod metuunt sepe animu reuocant. et
reducunt ad dona que receperunt vel pre-
ceperunt. ut spes subleuet que mens
premit. hxc Grego. Sed considerandu
quod sunt nonnulli qui totis viribus labo-
rantur in districto iudicio liberi inue-
niri possint. existimant enim seruire esse
dominica prenciam formidare et idcirco
co talia agunt carne suam per abstinens
ciaz castigando et alia opera virtuosa
exercendo per que patris respectu non
metuant sed potius diligendo et spera-
do filios sumi genitoris se esse possidant
De quo beatus gre. xxxi. mora. expo-
nens illud. Gloria narium eius terror.
sic ait pro eo quod non visa res odore des-
cenditur non immerito narium noie
spei nostre cogitantes exprimunt. quod
bus venturus iudicium quod et si oculis
adhuc non cernimus iam tamen sperando
preuidemus. Omnis autem qui viuere
bene incipit audiens quod per extremu iu-
dicium iusti ad regnu vocentur hylas
reficit. Sed quod adhuc quedam mala re-
liquis sibi inesse considerat. hxc ipm

iudiciu de quo exultare inchoat appro-
pinquare formidat. vitam sua quippe
bonis malis que pmixta respicit et cogi-
tationes suas aliquo modo spe et timore co-
fundit. nam cum audit que sint regni gau-
dia. mox mentem leticia subleuat et rur-
sum cum respicit que sint gehenne tormen-
ta. mox mentem formido perturbat. Bene
ergo gloria narium eius terror dicitur quod in-
spem et metum posuit dum futurum iudici-
um mente respicit. hxc ipm timet. vnde
gloria. ipsa enim sua gloria terror est quod
inchoatis iam bonis spe de iudicio les-
tus est. et necdum finis malis omnibus
perfectus securus non est. Sed inter huc
solicite ad mentem reuertitur et precellas
tante formidinis reuens sequitur in soli-
us pacis tranquillitate disponens to-
ris viribus a districto iudicio inueni-
ri liber conatur. seruire quippe estimat
dominica prenciam formidare ac ne con-
spectum patris mereat illa agit per quam se
filium recognoscat. discit ergo iudicem
tota expectatione diligere. atque ut ira
dixerit timendo reuertitur timere omnes
autem cordis formidinem per carnali affec-
tione considerat. et idcirco ante omnia car-
ne forti edomatione castigat. quo enim
plus caro premit. eo de celesti spe ani-
mus securius letatur. tantoque mens
melius ad superna appetenda propinquit
quanto ab illicitis arcus corpus edo-
metur. hxc Gregorius. **F**ilius

Formari satis desidero per que
signa aut testimonia homo intelli-
gere possit se esse de predestinatis ac re-
missionem peccatorum a domino esse persecutum.

Capitulum III Pater

Scire debes quod
fidelibus data sunt quedam sig-
na et iudicia manifesta salutis. ut idu-
bitanter sit ille de numero electorum. in
quo ea signa permanserint. Sunt autem
L. iij.

hec tria. primum est si homo se cōtinet a peccatis. scdm si dignos agit penitētie fructus. tertium si agit opera vite. **I**sta pbat bea. bern. in quodā sermone de. lxx. sic dī. **Q**uis potest dicere Ego de electis sum. ego de predestinatis sum ad vitā. ego sum de numero filiorum dei. reclamante nimirū scriptura. **N**escit homo vtrius amore dignus sit an odio. certitudinē vtriusq̄ nō habem⁹ sed spei fiducia p̄solatur nos. ne dubitationis h⁹ anxietate cruciemur p̄pter hec data sunt signa quedā ⁊ iudicia manifesta salutis vt indubitabile sit eum esse de numero electorū. in quo ea signa p̄māserint. p̄pter hec in q̄ nos p̄sciuit deus ⁊ p̄destinavit p̄formes fieri ymaginis filij sui vt quib⁹ certitudinē negat cū sollicitudinē vel fiduciam p̄stet gratiam p̄solationis. ita qui stat videat ne cadat ⁊ in ea salutis forma que iudiciū est ⁊ argumentum p̄destinationis p̄seuerat atq̄ p̄ficiat. **E**st atq̄ testimonium qd̄ ī terra datur ad discernendos vtriusq̄ qui in ea exules sunt ab indigenis hoc est celi ciues a ciuib⁹ babilonis. qm̄ em̄ sine testimonio electos suos deserit deus aut certe que naz eis poterit esse p̄solatio inter sp̄ ⁊ meritum. si nullū omnino electōis sue habere testimonium merentur fidelis ē em̄ sermo ⁊ om̄i acceptatōe dignus. quo salutis testimonia p̄mendant. **T**res īquit qui testimonium dant in terra spiritus aqua ⁊ sanguis ī primo hōie peccauimus omnes in ip̄o etiā cecidim⁹ vniuersi **C**ecidimus sane in carcere ⁊ luto p̄ter ⁊ lapidibus plenū **E**xintētiacebam⁹ captiui inquinati ⁊ qua s̄sati donec venit desideratus gentiū. qui nos ēdimeret ablueret ⁊ coadiuaret hic est em̄ qui cū p̄priū sanguinē dedit in redemptōnem aquā simul p̄duxit de latere suo in ablutionē. emisit dem⁹

q̄ de excelsis sp̄m suum. qui adiua⁹ ret infirmitatem nostrā. **Q**uis est autē qui testimonium habet effusi sanguinis nisi qui p̄tinet a peccatis suis em̄ peccati est qui facit peccatū. vt si deiceps continere potuerit ⁊ iugū abicere m̄ fere seruitutis certissim⁹ sit testimonium redemptōis. quā opatur sine vitio sanguis cristi. verū nō sufficit peccatori p̄tinencia si nō assit etiā penitētia. habet ergo ab aqua testimonium qui laborat in gemitu suo lauans p̄ singulas noctes lectum suū. **S**ane nouum superuenisse sp̄m certissime noua cōuersatio testatur iam vt breuiter repetam a sanguine aqua ⁊ sp̄ habere ē testimonium si cōtines a peccatis si dignos agis fructus penitētie. si facis opera vite. hec bernat. **Q**uomodo vero vel p̄ que signa possit homo se intelligere remissionē peccatorū esse consecutum. **D**e hoc sciendū q̄ omnipotens ⁊ pius deus in v̄x e penitentes solet remitte. vt medicus ad egrotos. infūdēs eis oleū salutis ⁊ vinū id est sp̄ salutis ⁊ leticiam de remissionē peccatorū qd̄ tunc misericorditer agit. cū deus p̄pter deuotionē nostrā ⁊ p̄punctionē cordis a lacrimarū effusionē ac v̄te ī melius emendationē misericordiā suā per nos motus dimittit nobis peccata nostra omnē horrorem ⁊ omnem timorem extergens a cordib⁹ nostris. dicens vnicuiq̄ peccatori sed penitēti deleui vt nubem iniquitates tuas ⁊ q̄si nebulā peccata tua. qd̄ tunc digna fit cū rugosa lamentatō in letā q̄ndas p̄sciam p̄mutatur in nobis ita vt quociens penitens ex deuota p̄suetudinē redire v̄luerit ad luctū penitētie ponē ante mentis sue oculos peccatorū magnitudinē ⁊ multiplicitatē volens se p̄ hoc vt nudius tertius ad luctū ⁊ amaritudinē penitētie p̄uocare. ip̄e spirit⁹

sanctus prohibens spiritui nostro testi-
 monium quod dimissa sunt peccata duoco-
 nem nostram de eadem materia pctō
 rum de qua prius amaram penitentiam
 habuimus non ad placentiam sed ad can-
 tum non ad tristitiam sed ad letitiam
 non ad contritionem sed ad gratiarum ac-
 tiones nobis inuitis et quodammodo
 non conscientibus promurat. ita ut ex per-
 sona sua dicat spiritus sanctus illud ysaie
 Dominus ad annuntiandum mansuetis-
 misit me. ut mederer contrito corde et
 consolaretur omnes lugentes et darem eis
 coronam pro cinere. oleum gaudium pro luctu
 pallium laudis pro spiritu meroris. **U**n-
 de dicit beatus bernardus. **A** quanta me ad
 multitudinem frequenter liberaisti adue-
 niens tamquam medicus bone illi. quociens
 post anxios fletus post inenarrabi-
 les gemitus sanctam conscientiam meam unxi-
 stiunctione misericordie tue. ac oleo
 leticie perfudisti. quociens me oratio que
 fere desperantem suscepit reddidit exul-
 rantem et veniam presumentes. **h**ec **B**ernardus.
Et ne nobis vlla erroris facultas
 immāeat. pro qua decepti fingere nos
 possemus esse peccatorum veniam securus.
 id est cum in ore duum vel trium fuerit omne ver-
 bum id est introducendi sunt tres testes. quo-
 rum testimonia credibilia facta sunt mi-
 nis scilicet fides spes et caritas quos ad
 probationem huius gratie sic introduce-
 re possumus. primo cum ascendit homo
 tribunal mentis sue hoc est quod dicitur in psal-
 mo Signatum est super me. ubi tangitur fides
 leticia in corde meo. ubi spes in pa-
 ce in idipsum. ubi caritas. **I**n lectulo
 meo pro noctem quefui quem diligit anima
 mea cant. iij. ut examinet aliquod
 peccatum in conscientia. quod non amata penitenti-
 a progreua et digna satisfactione puni-
 tum sit. penitus tamen confessus est et gemit illud
 tunc accedit primus testis scilicet **E**zechiel
 el cui et credendum est qui dicit ex persona

domini. **I**n quocumque hora genuerit peccator.
 omnium peccatorum suorum non recorda-
 bor amplius. pro quod dicitur probatur in coram
 de hominis emissionem peccatorum. et hoc
 maxime quantum ad culpam et si non dum
 ad penam. **S**i autem deuotus homo hoc
 testimonio non contentus ulterius progre-
 diens puniens in se quod deliquit suppli-
 cans deo et satisfaciens quantum potest
 accedit alius testis testificans in corde
 suo remissionem peccatorum et hic testis
 spes dicitur ex serena conscientia procedens que te-
 stimonium perhibet in corde nostro quod
 dimissa sint peccata nostra. **D**e hoc te-
 stimonio dicit sanctus iohannes. **S**i conscientia
 nostra non reprehendit nos fiduciam
 habemus ad deum. **E**t beatus augustinus. **I**nter
 iustum iudicium et puram conscientiam noli tu-
 mere causam tuam. **E**t beatus gratianus. **Q**uē con-
 scientia defendit. inter accusatores li-
 ber est. verum quod hic testis dat fiduciam
 nullam autem certitudinem quod clare patet
 per apostolum qui cum ex testimonio conscien-
 tie diceret nihil mihi conscius sum. sub-
 iunxit sed non in hoc iustificatus sum
 nullam sibi ex hoc testimonio dans cer-
 titudinem quod in conscientia sua nesciebat sci-
 uerat ipse deus. **U**n deinde addit **Q**ui autem tu
 dicat me ipse dominus est id est ad veritatem
 et puram certitudinem remissionis pec-
 catorum. accedit tercius testis caritas
 videlicet quod tunc fit cum homo deuotus ad
 consilium apostoli que retro sunt oblitus
 ad ea que sunt ulteriora se extendens
 non contentus prioribus testibus se totum
 effundit in obsequium christi gemens et
 supplicans ut cum eo faciat suam mi-
 sericordiam deus. ad quam supplicationem
 misertus pater misericordiarum de celo
 mittit terciū nunciū vel testē caritatem
 in qua infundit spiritum sanctum qui se-
 cundum apostolum testimonium perhibet
 spiritui nostro quod filij dei sumus et quod remis-
 sionem peccatorum omnium persecuti sumus
 .iij.

Detur igitur adhuc evidencius argumētū vicz cū de timore transiit penitus in amorē. ut deū quē prius timorosum in nostra deuotione et terribilē ymaginabamur. nunc amabilē et graciosum adremus. et cui prius in oratōe supplicātes diximus. Noli me pōdēnare. nūc fiducialiter dicimus. Abba pater in dōbo tuo suspexauim? hęc mutatio certissimū est signū quod remissione peccatorum sumus psecuti. hos duos aduersus tangebatur apostolus cū diceret. Nō accepistis spūm seruitutis itē in timore sed accepistis spūm adoptiōis filiorum in quo clamamus abba pater. in eo quod dicit spūm seruitutis tangit primum aduentum. cū vero subiungit Sed accepistis spūm adoptiōis filiorum tangit secundū de quo modo agit. in eo em̄ quod nostra deuotio se habet ad deū non ut ad dñm. nō ut ad iudicē sicut ad patrem in eadē ip̄a deuotione stat ip̄a attestatio vel infundit ut sumus filij dei. quod fit per spūm sanctū. ip̄e namque spū sanctus put dicit beatus beatus. Certissima signa imprimuntur cordibus nostris quod remissionē peccatorum sumus psecuti fiducialiter. Ubi notandū quod quanto pfectior et sanctior vita fuerit in hōie. tāto maior certitudo tam de remissione peccatorum quā etiā de eterna beatitudine possidenda habet. **C**ertitudo autē spei ex tribus oritur vicz ex infusione gratiarum diuinitus. ex habundantia meritorum et ex p̄gustatione eternorum. hęc vero tria spū sanctus operatur in electis ip̄e em̄ infundit gratiam ad deū diligendū ip̄e dat vires ad bonū opandū. ip̄e donat spūalē dulcedinem ad celestia degustanda. hūc spū sanctus oīpotens deus dat suis dilectis quasi quoddam pignus eterne felicitatis. per quod ad iteriōis spei certitudinē roborant. De hoc beatus greg. xvi. mo. sic dicit In sacra scriptura appellatiōe pignoris

aliqui donū spū sancti signat. pignus namque accipit donū spū sancti sic p̄ bea. pau. dicit. Qui dedit nobis pignus spūs. Ad hoc em̄ pignus accipimus ut de p̄missione quod nobis fit. certitudinē teneamus donū quod sancti spūs pignus dicitur quod per hoc anima nra ad iteriōis spei certitudinē roborat. hęc greg. **S**ed et hoc notādū quod p̄scia erronea et nimis stricta multū impedit et obnubilat fiduriā spei. nā sūt nonnulli quod formantur si bi p̄sciam de aliquo factore bi peccatū vel culpa nō est. De quibus beatus greg. sic ait p̄iaz mencū est ibi culpā agnosce re ubi culpa nō est. Cū igitur talis p̄plexitas p̄ualuerit magnā pusillanimitatem et tristitiā generat in hōie. Ubi quod tales passionē erronee p̄scie sustinet de eas aut p̄siliū alterius deponere ut fiducia spei eo liberius possit ad celestia se dirigere. hęc de spe. **F**ilius **P**ostquam informatus sum de fide et spe nunc de caritate. Et prius vult ip̄a caritas ortum habeat. de hoc dicitur to informati.

Capitulum III. Pater

De scire debes **Q**uod caritas ortū habet et p̄cedit ex spū sancto. qui dat fidelibus ad salutem animę. Ubi dicit apostolus paulus. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum. qui datus est nobis. De quo spiritu sciendum. quod cū p̄ suā presenciā cor hominis possederit. primo illud si peccatū pollutum est ad penitentiam compungit. quia quod homo cōfiteatur et penitet hoc habet ex spiritu sancti dono. Testatur hoc beatus augustinus sic dicens. Nam donum spiritus sancti habet qui p̄fiteretur et penitet quia non potest esse confessio peccati et compunctio in homine ex seipso. Cum enim quisque sibi irascitur et displicet sine deo